

Een 'indirecte prikplicht', mag dat?

'NIEMAND WORDT GEDWONGEN'

Wie niet gevaccineerd is tegen corona, mag straks mogelijk niet naar de kroeg of met het vliegtuig, stelde minister De Jonge van Volksgezondheid. Is hier sprake van een verkapte vaccinatieplicht? Nee, zegt WUR-ethicus Marcel Verweij. 'Het zou mensen kunnen motiveren om zich te laten vaccineren, maar ik zie dat als een gunstig neveneffect.'



Tekst Tessa Louwerens

Uit verschillende peilingen blijkt dat het aantal mensen dat zich straks wil laten vaccineren tegen corona schommelt rond de 70 procent. De vraag is of dat genoeg is om de hele samenleving te beschermen. Onlangs stelde minister De Jonge van Volksgezondheid dat wanneer het covid-19-vaccin beschikbaar is, mensen die zich laten vaccineren eerder terug kunnen naar 'het oude normaal'. Wie zich niet laat inenten mag dan bijvoorbeeld niet naar een evenement of de kroeg. Die opmerking schoot velen in het verkeerde keelgat: er zou sprake zijn van een verkapte vaccinatieplicht. Volgens WUR-ethicus Marcel Verweij is het te rechtvaardigen dat gevaccineerden meer mogelijkheden krijgen. Dat heeft volgens hem niets te maken met vaccinatieplicht. Verweij is hoogleraar Filosofie en was jarenlang lid van de Gezondheidsraadcommissie Vaccinaties. 'Je hebt als mens de morele plicht je verantwoordelijkheid te nemen en te helpen spreiding van het virus te voorkomen. Die verant-

woordelijkheid nemen we nu ook al: we schudden geen handen, houden afstand, dragen mondkapjes, laten ons testen en gaan in quarantaine. Diverse maatregelen beperken onze vrijheid, en sommigen daarvan worden afgedwongen, zoals een tijdelijke lockdown. Die maatregelen zijn gerechtvaardigd, omdat ze helpen de spreiding van het virus te voorkomen. Maar als je gevaccineerd bent, is zo'n beperking niet meer nodig.'

Vrijheid

In hoeverre mag de overheid mensen in hun vrijheid beperken? 'Een vrijheidsbeperking moet proportioneel zijn, dus niet groter dan strikt noodzakelijk om het doel te bereiken: het is altijd een afweging tussen vrijheid van het individu en maatschappelijk belang.' Onze individuele vrijheid is in de grondwet vastgelegd. Zo heeft iedereen het recht op zelfbeschikking en mag daarmee bepalen wat er wel in niet ingespoten wordt. Verweij: 'Klopt, maar grondrech-

ten zijn niet absoluut. Vrijheden mogen ingeperkt worden, als je daarmee voorkomt dat anderen worden geschaad. Zowel in de grondwet als Het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens, staat op welke gronden een inbreuk op die rechten mogelijk gerechtvaardigd is. Een voorbeeld is bescherming van de volksgezondheid. Een beleid waarbij bepaalde regels komen te vervallen voor gevaccineerden, kun je verantwoord als een vaccin voor iedereen beschikbaar is en, nog belangrijker, wanneer duidelijk is dat vaccineren verspreiding van het virus tegengaat en tot groepsimmunitet kan leiden. We weten overigens nog niet zeker of dat laatste ook geldt voor de coronavaccins.'

Indirect

De term 'indirecte vaccinatieplicht', die minister De Jonge gebruikte, vindt



Foto Shutterstock.com

Verweij ongelukkig gekozen. ‘Niemand wordt gedwongen. En weigeraars gaan niet naar de gevangenis, iets wat bijvoorbeeld in België kan gebeuren als je je kind niet tegen polio laat vaccineren. Dát is een echte vaccinatielijplicht. Bij corona zal er geen dwang achter vaccinatie zitten, die zit hem alleen in de quarantainemaatregelen. Als het vaccin effectief blijkt in het voorkomen van infecties, en het verkleint de kans dat je een ander besmet, dan biedt dat een extra mogelijkheid om je verantwoordelijkheid te nemen en elkaar te beschermen. Bestaande maatregelen als quarantaine zijn dan overbodig en mensen die gevaccineerd zijn, kunnen meer bewegingsvrijheid krijgen.’

Volgens Verweij is er nog een tweede

argument. ‘Vrijheidsbeperkingen moeten proportioneel zijn. Als iemand die gevaccineerd is, toch in quarantaine moet terwijl deze niet besmettelijk is, dan is dat buiten proportie en dus ethisch onverdedigbaar.’

Consequenties

Volgens Verweij moet je dit niet zien als straffen of belonen. ‘We zitten nu in een situatie met strikte regels. Vaccinatie biedt ons kans op meer vrijheden, omdat de noodzaak om je te houden aan andere voorzorgsmaatregelen daarmee wegvalt. Als vaccinatie betekent dat je niet in thuisquarantaine hoeft, dan ben je nog steeds vrij om af te zien van vaccinatie. Die plicht zit ‘m in de quarantaine, niet in de vaccinatie. Er is hier geen sprake van plicht, ook geen verkapt plicht. Hetzelfde geldt als vliegtuigmaatschappijen bijvoorbeeld verlangen dat mensen aantonen dat ze gevaccineerd zijn. Het zou mensen kunnen motiveren om zich te laten vaccineren, maar ik zie dat als

‘WEIGERAARS GAAN NIET NAAR DE GEVANGENIS’

‘VACCINATIE BIEDT ONS KANS OP MEER VRIJHEDEN’

een gunstig neveneffect, niet als een middel om mensen te dwingen. Je bent vrij in je keuze om je niet te laten vaccineren, maar vrijheid betekent ook dat je de consequenties van je keuze moet aanvaarden.’ ■